

נוהל זה הינו נוסח חלקי שהותר לעיון על פי חוק חופש המידע

			נהלי אח"מ
מספר: 300.01.249	תת-פרק: כללי	פרק: חקירות	

שם נוהל: הטיפול המשטרתי בעבירות של צער בעלי חיים	תאריך פרסום: 01/02/2014
	תאריך תחילה: 01/02/2014
	תאריך ביטול:
	נוסח: 1

מספר נוהל ישן 03.300.249

1. כללי

א. בשנת 1994 התקבל בכנסת, חוק צער בעלי חיים (הגנה על בעלי חיים), התשנ"ד-1994 (להלן: "החוק" או "חוק צב"ח").

ב. החוק נותן ביטוי להתייחסות המחמירה, הן של המחוקק והן של הציבור, להתעללות והתאכזרות לבעלי חיים, על ידי החמרת הענישה על עבירות אלו, מחודש מאסר לשלוש שנות מאסר.

ג. להדגיש כי החוק אוסר על:

- (1) עינוי, התאכזרות והתעללות בבע"ח.
- (2) שיסוי בעל חיים אחד בבעל חיים אחר.
- (3) ארגון קרבות בין בעלי חיים.
- (4) העבדת בעל חיים שאינו מסוגל לעבוד עקב מצבו הגופני.
- (5) העבדת בעל חיים עד כדי אפיסת כוחות.
- (6) הרעלת בעל חיים בסטריכנין או ברעל אחר שקבע מנהל השירותים הווטרinariים בהודעה.
- (7) חיתוך ברקמה חיה של בעלי חיים למטרת נוי.

(8) איסור נטישה של בעלי חיים – הקבוע בסעיף 2א לחוק.

ד. לציין, כי חוק צב"ח ביטל את סעיף 495 לחוק העונשין, התשל"ז - 1977, אך סעיף 451, היזק לבעלי חיים, לא בוטל.

ה. סמל סעיף החוק במערכת הפלא הינו 549.

ו. במטרה לקדם את אכיפת החוק, וכדי לסייע למיגור תופעות של התאכזרות וההתעללות בבעלי חיים, מונה סגן ראש מדור הגנת הסביבה באג"מ כקצין מטה לחוק זה, (להלן: "סי' רמ"ד הגנ"ס" - אשר פרטיו מופיעים בנספח א'), הקשור בקשרי עבודה עם המשרדים והארגונים הנוגעים לעניין, וכמו כן מרכז ומתאם את הטיפול המשטרתי בנושא החוק.

ז. חוק צב"ח מקנה סמכויות אכיפה לעובדי משרד החקלאות, לצד סמכויות אכיפה מקבילות למשטרה.

2. הגדרות:

"הממונה" - רופא וטרינר, עובד השירותים הוטרינריים במשרד החקלאות שמינה המנהל לענין חוק צב"ח.

"המנהל" - מנהל השירותים הוטרינריים במשרד החקלאות.

"מתקן מוגן" - מתקן כאמור בסעיף 8(ג) לחוק צב"ח שבו מוחזקים בעלי חיים וניתן להם טיפול.

3. הנחיות

א. קבלת תלונות וסיווגן

(1) הובא לידיעת המשטרה, בין בכתב ובין בכל דרך אחרת, כי קיים חשד לביצוע עבירה על אחד או יותר מאיסורי החוק, הטיפול בתלונה יהא כמותווה בפקודת מטא"ר מס' 14.01.01 - "הטיפול בתלונה ובתיק חקירה".

(2) הוגשה תלונה בגין עבירה על חוק צב"ח, תיפתח החקירה על פי סעיפי החוק ולא לפי סעיף 451 לחוק העונשין (היזק לבע"ח).

- (3) בכל אירוע של עבירה על אחד או יותר מאיסורי החוק, תישלח הודעה בדוא"ל המשטרתי ובמקביל עותק בפקס על כך לס' רמ"ד הגנת הסביבה
- (4) רמ"ד הגנת הסביבה, באמצעות סגנו, מוסמך להנחות את יחידת החקירות בה הוגשה התלונה על המשך הטיפול בתלונה, או על העברתה להמשך טיפולו של משרד החקלאות, במסגרת הסמכויות המוקנות לו עפ"י הדין.
- (5) באחריות רמ"ד הגנת הסביבה להיוועץ עם היועמ"ש במשרדים השונים, בשאלות מהותיות הנוגעות להיבטי החקירה ופרשנות.
- (6) כדי למנוע, ככל הניתן, כפל חקירות של המשטרה ושל משרד החקלאות, באחריות רמ"ד הגנת הסביבה לידע את יועמ"ש משרד החקלאות בדבר חקירות המנוהלות במשטרת ישראל ולקבל דיווח מיועמ"ש משרד החקלאות בדבר חקירות המנוהלות על ידם.
- (7) עלה הצורך בקבלת עמדה מקצועית של הממונה, או הצורך לקבל מידע, מסמכים, או כל חומר אחר הרלוונטי לניהול החקירה, תיגבה עדותו של אותו גורם מקצועי רלוונטי.

ב. התלונה והחקירה

(1) התעללות והמתת בעלי חיים

- (א) ככלל, הוגשה תלונה בגין חשד לביצוע עבירה לפי חוק צב"ח, תטופל התלונה ע"י היחידה שבתחומה נעברה העבירה (בכפוף לחריגים כמפורט בסעיפים 5-13 להלן).
- (ב) הוגשה תלונה בכתב בעניין בעל חיים במצוקה, הנמצא בחצרים או במבנה שיש להם בעלים, כאשר בעל החיים אינו מסוגל לצאת בכוחות עצמו לרשות הרבים, כשהבעלים או המחזיק במקום אינם נמצאים שם, ולא ניתן לאתרם בפרק זמן סביר למניעת מצוקה או סבל נוסף, ישקול קצין החקירות פנייה לביהמ"ש להוצאת צו לפי סעיף 8 לחוק, לשם תפיסתו של בעל החיים והעברתו למתקן מוגן [ההעברה תבוצע כפי שמפורט בסעיף 3. ב.4].
- (ג) החוקר המטפל רשאי לפנות בכל עת לס' רמ"ד הגני"ס, בכדי להיוועץ עמו לגבי אופן הטיפול וסיוע נדרש.
- (ד) מצא הממונה על החקירה שיש צורך בחוו"ד וטרינר, יפנה לס' רמ"ד הגני"ס ע"מ שידריכו בדבר האפשרות לקבלת הסיוע הנדרש.

(ה) מצא הממונה על החקירה, כי קיים חשד סביר לביצוע עבירה לפי חוק צב"ח ונשוא התלונה הינו בע"ח שלא אותרו בעליו או שיש להוציאו מידי בעליו ע"מ למנוע מצוקתו, יפעל לתפיסת בעה"ח, בהתאם לסמכות בסעיף 8 לחוק צב"ח ובתאום עם ס' רמ"ד הגנ"ס יעבירו למתקן מוגן (ראה מתקנים מוגנים - נספח ד').

(ו) יש לפעול, ככל שניתן, לתעד את הראיות על התעללות בבעלי חיים בדרך של צילום ותיעוד, ע"י טכנאי מז"פ. בנוסף, איש משטרה שנכח במקום יתעד בכתב ובצילום (אם לא צולם ע"י טכנאי מז"פ) את סימני ההתעללות שנראו על בעל החיים.

(ז) אם נזקק בעה"ח לטיפול רפואי מיידי, ואין חשד שההתעללות בוצעה ע"י בעליו או המחזיק בו, יש להפנותו לטיפול רפואי באמצעות בעליו, שיצטייד בטופס "תעודה רפואית" כמקובל. לא אותר בעליו של בע"ח, יועבר בעל החיים לטיפול באמצעות הווטרינר הרשותי או החברה שפרטיה מופיעים בנספח ב' להלן.

(2) הרעלות בעלי חיים

(א) הוגשה תלונה בגין חשד להרעלת בעל חיים, הטיפול יהא כמותווה בפקודת מטא"ר 14.01.01 "הטיפול בתלונה ובתיק חקירה".

(ב) פתיונות מורעלים ושאריות רעל יתפסו ע"י טכנאי מז"פ כמוצג. הטיפול במוצגים יהיה כמותווה בפה"ק מס' 14.01.45 ("מוצגים"), פרק כ"א - מוצגי רעל וחומרים החשודים כרעלים.

(ג) גופת בע"ח, אשר על פי החשד, הומת בזדון או ברשלנות, תועבר לנתיחה במכון לשירותים הווטרינרים בבית דגן, ויחד עמו יועבר לבדיקה הפתיון החשוד, בכפוף לתנאים המפורטים בסעיף 3.ב.(4) להלן.

(3) הטיפול בתלונות כנגד ווטרינרים רשותיים, מפקחי הסיירת הירוקה ומפקחים של רשות הטבע והגנים (להלן: עובדי ציבור)

כללי

(א) סעיף 18 (ב) לחוק צב"ח קובע: "מי שביצע הוראות רופא וטרינר ממשלתי לפי פקודת הכלבת, 1934, או לפי פקודת מחלות בעלי חיים (נוסח חדש), התשמ"ה-1985, לא יראוהו כעובר על הוראת סעיף 2."

(ב) נוכח הוראת החוק הנ"ל, שאלת נקיטת הליכים פליליים כנגד ווטרינרים ועובדי ציבור אחרים לעניין חוק זה ומפקחים מטעם משרד החקלאות, מחייבת התייחסות מיוחדת, כמותווה להלן.

הנחיות:

(א) הוגשה תלונה על חוק צב"ח, ועלה חשד כלפי עובד ציבור כאמור לעיל, החשוד ייחקר באזהרה וחומר החקירה יועבר לאלתר לס' רמ"ד הגנ"ס במדור הגנת הסביבה במס"ר.

(ב) היחידה המקומית תבצע מיז כל פעולת חקירה הנדרשת, שדחיית ביצועה עלולה לפגוע בניהולה התקין, כגון איסוף ראיות חפציות, תיעוד וצילום הזירה וכו', פרט למפורט בס"ק ח' שלהלן.

(ג) ס' רמ"ד הגנ"ס יבדוק אם לחשוד יש היתר או סמכות כדין. כן יבדוק הקצין, אם מתוך התלונה עולה חשד לכאורה של הפרת תנאי ההיתר, או חריגה מהסמכות האמורה, או ביצוע עבירות פליליות נוספות.

(ד) בתום הברור יעביר קמ"ט בע"ח את התיק לרמ"ד חקירות, או קצין שיוסמך לכך מטעמו, בצירוף המלצתו אם יש לטפל בתיק במישור הפלילי, לסגור את התיק, או לחילופין להעבירו למשרד החקלאות לידי היועץ המשפטי לטיפול במישור המנהלי או המשמעת באמצעות נציבות שירות המדינה.

(ה) יודגש, כי גם במקרים בהם נראה כי מדובר באירוע בעל אופי פלילי, לא ייחקרו עובדי הציבור באזהרה כחשודים בעבירה על סעיפים 2 או 4 לחוק, בנוסף לכל עבירה אחרת, אלא רק לאחר שרמ"ד חקירות נתן את אישורו לכך, לאחר שעיין בחומר הראיות.

(ו) הוחלט לפתוח בחקירה כנגד עובד ציבור כאמור, וככל שלדעת רמ"ד חקירות אין מניעה חקירתית לכך, יועבר דיווח על פתיחת החקירה ללשכה המשפטית במשרד החקלאות.

(ז) קיבלה הלשכה המשפטית במשרד החקלאות דיווח כאמור לא תנקוט בהליכים משמעותיים, לפי חוק הרופאים הווטרינריים, תשנ"א-1991, כל עוד החקירה מתנהלת, ללא תיאום מראש עם רמ"ד חקירות.

(ח) סבר רמ"ד חקירות כי ישנן ראיות לכאורה לפתיחה בחקירה פלילית נגד עובד הציבור כאמור, **ובנוסף**, העניין מעורר סוגיות עקרוניות במישור החקירתי או החוקי, יעביר את התיק לעיון ולהחלטת המשנה לפרקליט המדינה לעניינים פליליים, או מי מטעמו, אשר יכריע בעניין.

(ט) **יצוין, כי בכל מקרה בו מתעוררת מחלוקת מקצועית בין רמ"ד הגנת הסביבה לבין היחידה החוקרת בנושאים החקירתיים השונים כגון משיכת תיקים מן היחידות, החלטה בדבר סגירת תיקים, יובא העניין להכרעת רמ"ד חקירות.**

(4) הטיפול בבעלי חיים ובגופות בע"ח שנעברו בהם עבירות פליליות

(א) היה יסוד סביר להניח, שנעברה בבע"ח עבירה על חוק צב"ח ולא אותרו בעליו או שהבעלים הוא החשוד בביצוע העבירה, יועבר בעה"ח למתקן מוגן (ע"פ הרשימה שבנספח ד') באמצעות החברה להובלת בע"ח (להלן: "החברה" שפרטיה - בנספח ב'). זאת, אם המקרה עומד בקריטריונים המפורטים בס"ק (ג) להלן.

ההחלטה להעביר בעל חיים למתקן מוגן באמצעות החברה טעונה אישור רמ"ד תקציב באח"מ אשר יינתן על פי פנייה טלפונית של קצין החקירות או קצין הסיור של היחידה המטפלת.

יודגש, כי תאושרנה הוצאות העברתם והחזקתם במתקן המוגן של בעלי חיים גדולים בלבד.

(ב) הטיפול הרפואי הווטרינרי בבע"ח כאמור יבוצע ע"י החברה או על ידי ארגון למען בעלי חיים הקרובה למקום האירוע (רשימת הארגונים - ראה נספח ג').

(ג) התקיים יסוד סביר לחשד, שנעברה בבע"ח עבירה לפי חוק צב"ח, או מת בע"ח כתוצאה מביצוע העבירה, ולדעתו של הקצין הממונה על החקירה יש בנתיחה כדי לקדם את החקירה, תועבר גופתו של בע"ח למכון הווטרינרי בבית דגן, אם נתמלא אחד מהקריטריונים שלהלן:

(1) יש חשוד בביצוע העבירה;

(2) באזור קיימת תופעה של פגיעות בבע"ח;

(3) בחומר הראיות נמצאו תימוכין והוגשה בקשה לנתיחת הגופה.

(ד) ההחלטה להעביר את גופת בע"ח לנתיחה שלאחר המוות טעונה אישור מראש של רמ"ד תקציב אח"מ. האישור יינתן ע"פ פניה טלפונית של קצין החקירות או קצין הסיור של היחידה המטפלת.

(מס' טלפון של רמ"ד תקציב אח"מ 5429312 - 02)

במקרים חריגים יאשר ק' אח"מ מרחבי, את ההעברה לנתיחה, ללא אישור רמ"ד תקציב אח"מ מראש. ההעברה לבדיקה תדווח במברק לרמ"ד תקציב אח"מ.

אין לחייב את המתלוננים בהעברת גוויות למכון הווטרינרי או בתשלום לנתיחה.

(ה) העברת גופת בע"ח למכון הווטרינרי תלווה במזכר מהחוקר לחברה, במזכר יצויינו פרטי האירוע, מס' אירוע, תאריך, יחידת החקירות, פרטי החוקר והבדיקות המבוקשות (פתולוגית או פתולוגית וטוקסיקולוגית).

יש לציין במזכר כל פריט שנשלח ביחד עם הגופה (קולר, טבעת, פרטי לבוש וכו').

החברה תמלא טופס נוסף שהוכן עבורה ותעביר את גוויית בעה"ח למכון הווטרינרי, ביחד עם טופס זה ועם המזכרים שקיבלה מידי המשטרה.

במקרה של הרעלה, טכנאי מז"פ שבדק את גוויית בעה"ח יצרף לגופה את שאריות הרעלים החשודים, שגרמו למותו של בע"ח, בשקית אטומה כמקובל במקרים אלה.

(ו) תוצאות הבדיקה שתתקבלנה מהמכון הווטרינרי, תועברנה ליחידת החקירה ששלחה את הבדיקה, עם העתק למדור הגנת הסביבה (ס' רמ"ד הגני"ס).

(5) עבירות על חוק הניסויים בבעלי חיים

(א) בתאריך 19.7.94 התקבל בכנסת חוק צער בעלי חיים (ניסויים בבעלי חיים), התשנ"ד - 1994 (להלן: "חוק הניסויים"). חוק זה בא להסדיר את הנהלים הקשורים לביצוע של ניסויים בבעלי חיים, וכן קובע סידרה של מעשים המהווים עבירות פליליות.

(ב) הוגשה תלונה במשטרה בגין עבירה על חוק הניסויים, תועבר התלונה לרמ"ד הגנת הסביבה (ס' רמ"ד הגנ"ס).

(ג) ס' רמ"ד הגנ"ס יפנה, לפי העניין, ליו"ר המועצה לניסויים בבע"ח במשרד הבריאות או למנהל השירותים הוטרינרים במשרד החקלאות, לקבלת חו"ד בעניין.

ג. סיום החקירה דיווח וטיפול

(1) יודגש, כי בסיום החקירה ובטרים קבלת החלטה על גניזת תיק על עבירה לפי חוק צב"ח, בשל אחת מהעילות המנויות בפקודת מטא"ר 14.01.01, תועבר הודעה על כך לרמ"ד הגנת הסביבה במס"ר.

ס' רמ"ד הגנ"ס רשאי לבקש את התיק לעיונו בתוך שבועיים ממתן ההודעה כאמור. מצא ס' רמ"ד הגנ"ס, לאחר העיון, שיש מקום להמשך טיפול - יבצע את ההשלמה בתיאום עם ר' היחידה החוקרת, או ינחה בהתאם. לא התקבלה בקשה מקמ"ט בע"ח להעביר את התיק לעיונו, ייסגר התיק.

(2) יודגש, כי אין לסגור תיק חקירה בעבירות לפי חוק צב"ח מחוסר עניין לציבור, אלא לאחר היוועצות עם רמ"ד הגנת הסביבה/ס' רמ"ד הגנ"ס.

(3) **ביהמ"ש העליון ביטל בהחלטתו בבג"צ 7713/05 (בג"צ נח נ' היועמ"ש לממשלה ושר החקלאות) את תקנות צער בעלי חיים (הגנה על בעלי חיים) (הלעטת אווזים), התשס"א-2001, ולכן חל איסור לפטם אווזים.**

לפיכך, כל תלונה שתוגש בגין פטום אווזים תסווג כעבירה על חוק צער בעלי חיים ותועבר לאלתר לטיפולו של ס' רמ"ד הגנ"ס במדור להגנת הסביבה.

ד. העמדה לדין :

(1) הועבר תיק שעניינו עבירות על חוק צער בעלי חיים ליחידת תביעות או לתובעת הגנת הסביבה במדור הגנת הסביבה / אג"מ תבחן האפשרות להעמדת החשוד לדין בעבירות שלפי חוק צער בעלי חיים (הגנה על בעלי חיים), תשנ"ד-1994.

(2) על יחידות התביעה ליתן עדיפות לטיפול בתיקים אלו ככל שניתן במטרה למצות עם החשודים את מלוא חומרת הדין.

- (3) במסגרת הטיעונים לעונש בבית המשפט, יש להציג עמדה עונשית מחמירה ההולמת את נסיבות ביצוע העבירה, תוך ציון חומרת העבירה.
- (4) הורשע נאשם בעבירות על חוק צב"ח והוטל עליו קנס כספי, ידרוש התובע מבית המשפט העברת כספי הקנס לקרן למען בעלי חיים, בהתאם לסעיף 17 לחוק.
- (5) במקרים בהם הוטל על נאשם עונש החורג ממדיניות הענישה הראויה, יש לשקול העברת התיק לפרקליטות המחוז הנוגעת עם המלצת ערעור.
- (6) במסגרת גיבוש עמדת התביעה ביחס לתיק החקירה, לטיעונים לעונש וכיוצ"ב, ניתן להיוועץ גם עם הלשכה המשפטית של משרד החקלאות.
- (7) הטיפול בתלונות כנגד ווטרינרים רשותיים, עובדי ציבור, מפקחי הסיירת הירוקה ומפקחים של רשות הטבע והגנים (להלן: עובדי ציבור):

- (א) במקרים בהם סבור תובע כי מתקיימת תשתית ראייתית לביצוע עבירה על חוק צער בעלי חיים על ידי עובד ציבור יועבר תיק החקירה עם טיוטת כתב האישום בצירוף המלצת ראש יחידת התביעות הנוגעת לאישור רמ"ח תביעות.
- (ב) סבר רמ"ח תביעות כי יש ראיות מספיקות ועניין לציבור להעמדת עובד הציבור לדין, **ובנוסף**, העניין מעורר סוגיות עקרוניות, יעביר את התיק לעיון ולהחלטת המשנה לפרקליט המדינה לעניינים פליליים, או מי מטעמו, אשר יכריע בעניין.

4. אחריות

א. קציני האח"מ המחוזיים:

- להנחות את החוקרים, לפעול למיצוי כל פעולות החקירה בתיקים הנפתחים בעבירות על חוק צער בעלי חיים, תוך שיתוף פעולה עם ס' רמ"ד הגנ"ס במדור להגנת הסביבה באג"מ, כאמור בנוהל זה.
- להעביר דיווח חודשי שוטף על תיקי חקירה הנפתחים בעבירות על חוק צב"ח למדור להגנת הסביבה (פרטיהם של אנשי המדור מפורטים בנספח א' לנוהל זה).

ב. באחריות רמ"ד הגנת הסביבה, אג"מ, באמצעות ס' רמ"ד הגנ"ס:

- לרכז דיווחים חודשיים אודות תלונות לפי חוק צער בעלי חיים שהתקבלו מיחידות החקירה בשטח.

- להיוועץ עם הגורמים המקצועיים הרלוונטיים האמונים על אכיפת חוק צב"ח במשרד החקלאות (יועמ"ש משרד החקלאות, מנהל השירותים הווטרנריים וכד') ובחטיבת החקירות, בשאלות מהותיות הנוגעות להיבטי החקירה ופרשנות החוק, העולות כתוצאה מן הטיפול בעבירות לפי חוק צער בעלי חיים.

- לרכז המידע הקשור לעבריינות צער בעלי חיים, תוך שת"פ עם חטיבת המודיעין באח"מ.

ג. רמ"ד חקירות באח"מ:

לסייע למדור להגנת הסביבה בבדיקת שאלות מהותיות הנוגעות לחקירות בתחום עבריינות צב"ח, לרבות בחינת תיקי חקירה שנפתחו לפי חוק זה כנגד ווטרינרים רשותיים, עובדי רשויות ומפקחים. זאת, בטרם העברתם לטיפול מנהלי או משמעתית במשרד החקלאות, באמצעות נציבות שירות המדינה, או בטרם החלטה בדבר המשך טיפול בפרקליטות.

אנשי הקשר במדור להגנת הסביבה:

המדור להגנת הסביבה של מחלקת סיור באג"מ ממוקם במשרד להגנת הסביבה וכתובתו: המדור להגנת הסביבה קרית הממשלה רח' הרצל 91 רמלה

טלפון - 08-9788881 ; פקס - 08-9788889